

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Gfv.VII.30.432/2017/10.

A tanács tagjai: Dr. Vezekényi Ursula a tanács elnöke
Dr. Tibold Ágnes előadó bíró

- . Kocsis Ottília bíró
- . Osztovits András bíró
- . Wellmann György bíró

A felperes:

A felperes képviselője: Dr. Becsei Zoltán ügyvéd

Az alperes:

Az alperes képviselője: Dr. Darázs Lénárd Ügyvédi Iroda ügyintéző:
dr. Darázs Lénárd ügyvéd

A per tárgya: szerződés részleges érvénytelenségére alapított
pénzkövetelés

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:
Székesfehérvári Törvényszék 3.Gf.40.137/2006/11. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma: Bicskei Járásbíróság
5.G.40.011/2015/38. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja. Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 10.896.558 (tízmillió-nyolcszázkilencvenhatezer-ötszázötvennyolc) Ft-ot és ennek 2013. november 8. napjától a kifizetésig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat nyolc százalékponttal növelt értékű késedelmi kamatát, valamint 1.037.896 (egymillió-harminchétezer-nyolcszázkilencvenhat) Ft együttes első- és másodfokú perköltséget, továbbá az államnak - felhívásra - 1.525.500 (egymillió-ötszázhuszonötezer-ötszáz) Ft együttes első- és másodfokú eljárási illetéket.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 345.964 (háromszáznegyvenötezer-kilencszázhatvannégy) Ft felülvizsgálati eljárási költséget, továbbá az államnak - felhívásra - 1.089.700 (egymillió-nyolcvankilencezer-hétszáz) Ft felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes a negyedik legnagyobb magyarországi kiskereskedelmi lánc. A felperessel 2002-től 2009-ig állt üzleti kapcsolatban. A felperes az évente kötött szállítási szerződések alapján az alperes egyik beszállítója volt.
- [2] A 2007. évre kötött szállítási szerződésben az alperes 7 % fix és 1,5 % teljesítményarányos bónuszt kötött ki mint utólagos, nem számlázott engedményt. A 2008. évre kötött szerződésben a fix bónusz %-os mértéke 7,5 %-ra, a teljesítményarányos bónusz mértéke 2,5 %-ra emelkedett. 2009-től vezette be az alperes a teljesítményarányos bónusz rendszert (a továbbiakban: TAB), amely egy stabil és egy dinamikus részből tevődik össze. A TAB stabil része a korábbi fix bónusznak, dinamikus része a korábbi teljesítményarányos bónusznak felelt meg. A felek 2009. évre szóló szerződése alapján a felperes 9,25 % stabil és 2,5 % dinamikus TAB fizetésére volt köteles. A felperes 2007-2009. években összesen 10.896.558 Ft-ot fizetett meg az alperesnek bónusz jogcímén.
- [3] A Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) Versenytanácsa a Vj/047-274/2010. számú határozatában megállapította, hogy az alperes 2009. január 1-je és 2011. december 31-e között a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény (a továbbiakban: Kertv.) 7. § (1) bekezdésébe ütköző jelentős piaci erővel való visszaélést valósított meg azáltal, hogy a 7. § (2) bekezdés e) pontjával ellentétesen a teljesítményarányos bónuszt, illetve annak stabil és dinamikus részét beszállítói számára indokolatlanul előírta, továbbá a 7. § (2) bekezdés f) pontjával ellentétesen egyoldalúan felszámította. Az alperesre 50 millió Ft bírságot szabott ki és kötelezte a TAB stabil része egészének, valamint dinamikus részének a célforgalom el nemérése esetére történő alkalmazása megszüntetésére. A jelen per alperesének a Versenytanács határozatának hatályon kívül helyezésére irányuló keresetét a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 3.K.28.923/2013/14. számú ítéletében elutasította, azt a Fővárosi Törvényszék 2.Kf.650.018/2014/11. számú ítéletével helybenhagyta. A Kúria a Kfv.III.37.392/2015/5. számú felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 10.896.558 Ft és ennek 2013. november 8. napjától a kifizetésig számított törvényes mértékű késedelmi kamata megfizetésére. A keresetét arra alapította, hogy a felek közötti 2007-2009. évekre vonatkozó szállítási szerződés a bónuszok kikötése tekintetében részlegesen érvénytelen, elsődlegesen jogszabályba ütközés miatt, ennek hiányában azért, mert nyilvánvalóan jóerkölcsebe ütközik. A

semmis rendelkezésből nem keletkezik kötelezettség a szolgáltatás teljesítésére, ezért az annak alapján megfizetett bónuszokat az alperes köteles részére visszafizetni. Megsértett jogszabályként a versenytanácsi határozat és a közigazgatási perben született bírósági ítéletek alapján a Kertv. 7. § (2) bekezdés e) és f) pontját jelölte meg.

- [5] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását jogalap hiányában kérte, az összecszerűségeket nem vitatta. Arra hivatkozott, hogy a GVH, illetve a közigazgatási bíróságok az alperes általános gyakorlata, a piacra és versenyre gyakorolt hatása alapján állapították meg, hogy az alperes által a beszállítóknak ajánlott bónusz a Kertv. 7. § (2) bekezdés e) és f) pontjába ütközik. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 200. § (2) bekezdése alapján és a bírói gyakorlat szerint azonban csak akkor semmis a jogszabályba ütköző szerződés, ha a jogszabály más jogkövetkezmény mellett a semmisséget külön kimondja. Ilyen rendelkezést azonban a Kertv. nem tartalmaz.
- [6] A szerződéses rendelkezések nem ütköznek nyilvánvalóan jóerkölcsbe, mert a jóerkölcsbe ütközés szubszidiárius tényállás, az jogszabályba ütközésre hivatkozás mellett nem alkalmazható, továbbá a felperes nem jelölt meg semmilyen ehhez kapcsolódó többlet tényállási elemet.
- [7] Az alperes előadta, a felperes a szerződés részleges érvénytelenségét kérte, de a részleges érvénytelenség nem vonatkozhat a főszolgáltatásra és az ellenszolgáltatásra. Megjegyezte, az érvénytelenség fennállása esetén sem lenne helye a felperes által kért jogkövetkezmény alkalmazásának, mert a vitatott kikötés nélkül a felek a szerződést nem kötötték volna meg.

Az első- és másodfokú ítélet

- [8] Az elsőfokú bíróság ítéletében a keresetet elutasította. Határozata indokolásában jogirodalmi álláspontra hivatkozással rögzítette, hogy más jogágak kötelező jogi szabályait sértő szerződés a polgári jog szempontjából akkor érvénytelen, ha a más jogági törvény kifejezetten rögzíti, hogy az adott norma megsértése egyúttal a szerződés érvénytelenségét is okozza, illetve ha a törvény értelmezéséből és a körülményekből megállapítható, hogy a külön jogszabály a más jogági szankciók mellett a szerződés érvényességét sem kívánja megengedni. Minden egyes jogszabály egyedi értelmezése útján lehet megállapítani, hogy a jogalkotói szándék a szerződés ügyleti hatályának megszüntetésére is kiterjed-e.
- [9] Az elsőfokú bíróság rögzítette, az alperes nem vitatta, hogy a 2007. és 2008. években alkalmazott fix és teljesítménnyarányos bónusz megegyezik a 2009-ben kötött szerződésben előírt TAB stabil és dinamikus részével, és ebből levonható az a következtetés, hogy a 2007. és 2008. évi szerződések is a Kertv. 7. § (1) bekezdésébe, valamint (2) bekezdés e) és f) pontjába ütköznek. Megállapította

azonban, hogy a Kertv. semmilyen módon nem rögzíti, hogy a tiltott magatartás egyúttal a felek szerződésének érvénytelenségét is okozná. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint ilyen következtetés a törvény indokolásából, így a jogalkotó akaratából sem vonható le. Erre tekintettel nem találta megalapozottnak az elsődlegesen hivatkozott semmisségi okot.

- [10] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint nem állapítható meg a vitatott szerződéses rendelkezések nyilvánvaló jóerkölcsebe ütközése sem. E körben kifejtette, a felperes nem a szerződéskötéskor fennálló körülményekre, hanem egy utóbb bekövetkező tényre, a 2012. évben meghozott GVH döntése és az ezt követő bírósági ítéletekre alapozta kereseti kérelmét. Kifejtette emellett, a bónusz rendszer a konkrét ár meghatározásában játszott szerepet, ez azonban nem minősül olyan tiltott magatartásnak, ami egyúttal a szerződési kikötés semmisségét is okozza.
- [11] Az elsőfokú bíróság a fenti álláspontja ellenére foglalkozott a részleges érvénytelenség kérdésével is és megállapította, az alperes azon perbeli előadását, hogy a támadott bónuszok nélkül a szerződést nem kötötte volna meg, a részéről fennálló gazdasági ésszerűség alátámasztja.
- [12] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helytálló indokaira utalással helybenhagyta. A fellebbezésben foglaltakra tekintettel rámutatott, a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 21. §-a tiltja a gazdasági erőfölénnyel való visszaélést. A tilalom megszegésével megkötött szerződésekhez polgári jogkövetkezményt a törvény nem fűz, szemben pl. a Tpv. 11. § (3) bekezdésével. E rendelkezésekből arra a következtetésre lehet jutni, hogy a jogalkotó a Tpv. 21. §-ában szabályozott tilalom megszegésével megkötött szerződéshez nem kívánta a semmisség jogkövetkezményét fűzni.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [13] A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a keresetnek helytadó döntés meghozatalát, másodlagosan az első-, vagy másodfokon eljáró bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Állította, a jogerős ítélet a Kertv. 7. § (1) bekezdésébe, (2) bekezdés e) és f) pontjába, az rPtk. 4. és 5. §-ába, 200. § (2) bekezdésébe, 239. §-ába, illetve 237. § (2) bekezdésébe, továbbá a polgári perrendtartásról szóló 1952. III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 206. § (1) bekezdésébe és 221. § (1) bekezdésébe ütközik.
- [14] A felperes álláspontja szerint az eljáró bíróságok figyelmen kívül hagyták a versenytanácsi határozatban foglaltakat, a közigazgatási perben született ítéletek érdemi döntését és indokolását, amelyek a kereseti kérelmét egyértelműen alátámasztják. Az eljáró bíróságok

annak ellenére, hogy megállapították a perbeli szerződéses rendelkezések jogszabályba ütközését, jogsértő módon nem tekintették azokat mégsem semmisnek, és nem alkalmazták az érvénytelenség jogkövetkezményeit. Az ítéletekben kifejtett állásponttal szemben a saját jogági szankció jelen esetben nem zárja ki a szerződés érvénytelenségét, nem jelenti ugyanazon jogsértés kétszeres szankcionálását, a bírság nem tekinthető az érvénytelenség helyett alkalmazott jogkövetkezménynek. Hangsúlyozta, a jogalkotói szándék nem irányulhatott arra, hogy a hatóság által kirótt bírsággal legalizáljon, törvényesítsen egy jogsértő tiltott magatartást. Ezzel szemben a kógens jogszabályi rendelkezést sértő szerződéses kikötések semmissek, és az ebből eredő jogkövetkezmények levonása szükséges.

- [15] A felperes véleménye szerint jogszabályba ütközés hiányában a hatósági eljárásban, illetve a közigazgatási perben hozott határozatok indokolásának tartalma önmagában alátámasztja a perbeli bónusz kikötések nyilvánvalóan jóerkölcsebe ütközését, hiszen egyértelműen megfogalmazták, hogy azok visszaélésszerűek, egyoldalúak és tisztességtelenek. Az rPtk. magyarázata szerint a törvény tiltja az olyan magatartásokat, amelyek közérdekbe ütköző törekvéseket fejeznek ki. A Kertv. 7. §-a nyilvánvalóan közérdekű törekvéseket fejez ki, így az olyan szerződés, amelynek eredménye a Kertv. tiltásába ütközik, semmisnek minősül jóerkölcsebe ütközés okán.
- [16] Felperes előadta, az érvénytelenség jogkövetkezményeit nem a teljes szerződésre, hanem a szerződésnek csak az érvénytelenségi ok által érintett részére kell alkalmazni. Az érvénytelen kikötéshez fűződő joghatás nem állhat be, arra jogot, vagy követelést alapítani nem lehet. A szerződés érvénytelenségi ok által nem érintett további részei ugyanakkor érvényesek, a szerződés tehát az érvénytelen rész nélkül változatlanul köti a feleket. A másodfokú bíróság által helybenhagyott elsőfokú ítélet a közigazgatási perben hozott felülvizsgálati ítélettel ellentétesen állapította meg azt, hogy a TAB alkalmazása a legvégső ár alakításának részét képezte, és erre tekintettel nem kötötte volna meg az alperes a támadott bónuszok nélkül a szerződést. Ezzel szemben a Kúria hivatkozott határozatában egyértelműen úgy foglalt állást, hogy a TAB kedvezmény nem az ár része, hanem egy ármeghatározási mechanizmus része, egy kedvezményrendszer.
- [17] A felperes az rPp. 221. § (1) bekezdésének sérelmét abban jelölte meg, hogy a másodfokú ítélet nem tartalmaz részletes és okszerű indokolást sem az rPtk. szerinti semmisség, sem a jóerkölcsebe ütközés tekintetében.
- [18] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. A per során tett jognyilatkozatait fenntartotta.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [19] A Kúria a jogerős ítéletet az rPp. 275. § (4) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt az abban felhívott Kertv. és rPtk. rendelkezéseibe ütköző módon jogszabálysértőnek találta.
- [20] A felperes marasztalási keresete elsődleges jogalapjaként a felek által 2007-2009. évekre kötött szállítási szerződések részleges érvénytelenségét jelölte meg, jogszabályba ütközés jogcímén. A Kúria hangsúlyozza - figyelemmel a GVH határozatára, valamint a közigazgatási perben hozott ítéletekre is - jelen peres eljárásban nem volt vitatható, tényként kellett elfogadni, hogy az utólagos engedmény kikötése az alperes részéről jogszabálysértő volt, az a Kertv. 7. § (2) bekezdés e) és f) pontjába ütközött.
- [21] A Kúriának a felülvizsgálati kérelem alapján tehát először abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az adott esetben a Kertv. rendelkezéseibe ütköző magatartásnak a szerződésben rögzített rendelkezései polgári jogi semmiséget eredményez-e.
- [22] Az rPtk. 200. § (2) bekezdése szerint semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. Az elsőfokú bíróság az e rendelkezés alkalmazása során kialakult bírói gyakorlatra (BDT2006.1450.; BDT2010.2250.) utalt annak kifejtésével, hogy más jogágak kötelező jogi szabályait sértő szerződés a polgári jog szempontjából akkor érvénytelen, ha a más jogági törvény kifejezetten rögzíti, miszerint annak megsértése egyúttal a szerződés érvénytelenségét is okozza, vagy a jogszabály értelmezéséből nyilvánvaló módon megállapítható, hogy a külön jogszabály az egyéb, más jogági szankciók mellett a szerződés érvényességét sem kívánja megengedni.
- [23] A Kúria hangsúlyozza, a jogalkotó egyértelmű akaratát fejezi ki, ha maga a más jogági jogszabály mondja ki a jogszabályba ütköző, ún. tilos szerződés polgári jogi semmisségét, illetve azt, hogy az adott jogszabály rendelkezéseinek megsértése miatt alkalmazott jogkövetkezmények nem érintik a külön jogszabályokban foglaltak szerinti egyéb polgári jogi jogkövetkezmény alkalmazásának lehetőségét. Önmagában azonban abból, hogy ilyen rendelkezést az adott norma nem tartalmaz, nem következik az, hogy a tilos ügylet joghatása biztosan nem vonható le. A bíróságoknak a polgári jogi jogkövetkezmény alkalmazhatóságát minden esetben a törvényi tilalommal védett jogi érdek, az adott jogszabály rendeltetése alapján kell vizsgálniuk és eldönteniük. Ezt a korábbi, helytálló joggyakorlatot emelte törvényi szintre a jelen ügyben még nem alkalmazandó, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:95. §-a.
- [24] Helytállón vizsgálták ezért az eljárt bíróságok a Kertv. vonatkozó rendelkezéseit abból a szempontból, tartalmaz-e polgári jogi érvénytelenségre vonatkozó rendelkezést, illetve azt, hogy ennek hiányában polgári jogi semmisség kapcsolódhat-e a jelentős piaci erővel való visszaéléssel alkalmazott szerződéses rendelkezéshez. Az általuk levont jogi következtetéssel azonban a Kúria nem értett

egyét.

- [25] A Kertv. a jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozásokra vonatkozó szabályozást tartalmaz. A 7. §-ában tilalmazott magatartások megvalósulása esetén a 9. § rendelkezése szerint a GVH a Tpvt. eljárási szabályai alkalmazásával a Tpvt. 21. §-ának megsértése esetén irányadó rendelkezéseket alkalmazza. Ennek eredményeként a Tpvt. 77-78. §-aiban írt intézkedések tehetők, jelen esetben a GVH bírságot szabott ki, és kötelezte az alperest a tilos bónuszok alkalmazásának megszüntetésre.
- [26] A Kertv. indoklásából egyértelműen meghatározható a törvény célja: a jelentős piaci erővel rendelkező vállalkozással szemben kiszolgáltatott helyzetben lévő mikro-, kis- és középvállalkozó beszállítók védelme, akik helyzetükből adódóan gyenge érdekérvényesítési képességük folytán a vevő (kereskedő) által diktált árakat kénytelenek alkalmazni.
- [27] A Kúria rögzíti, a GVH által kiszabott bírság célja egyrészt a jogsértés megbüntetése, másrészt a prevenció, mind az adott vállalkozás jövőbeni, mind más kereskedők piaci magatartása tekintetében, a vállalkozók visszatartása a jogsértő magatartástól. Az eltiltás a jövőre nézve fejti ki a hatását, azonban nem érinti a már alkalmazott, jogszabályba ütköző kikötés alapján a beszállító – így a felperes – által adott utólagos kedvezményeket. Ebből következően a közjogi szankció nem reparálja a felperest ért jogsérelmet.
- [28] A Kúria megítélése szerint a Kertv.-n keresztül alkalmazandó Tpvt.-ben meghatározott jogkövetkezmény ezért nem tekinthető olyan, az rPtk. 200. § (2) bekezdésében írt „más jogkövetkezménynek”, amely jelen esetben a jogszabályba ütköző szerződés érvénytelenségének megállapítását kizárja. A GVH által alkalmazható szankciók nem kizárólagos jogkövetkezményei a jogsértésnek, annál is inkább, mert jelen ügyben a jelentős piaci erővel való visszaélés tilos szerződési tartalmat eredményezett, a jogsértés eredményként a szerződéses kikötés tárgyát képező szolgáltatás (a Kertv.-be ütköző módon meghatározott bónuszok és az azok alapján fizetendő utólagos engedmény) az, amely a törvény szerint tilos. Ezért jogszabályba ütközésre alapítottan a szerződés részleges érvénytelensége jogkövetkezményének levonását a felperes alappal igényelhetette. Ezt az értelmezést támasztja alá egyebekben a jelentős piaci erővel való visszaéléssel rokonságot mutató, a tisztességtelen piaci magatartás tilalmába ütköző rendelkezések megsértése esetén alkalmazandó Tpvt. 93. §-a is, amely általános jelleggel rögzíti, hogy a Tpvt. rendelkezéseinek megsértése miatt alkalmazott jogkövetkezmények és érvényesített polgári jogi igények nem érintik a külön jogszabályokban foglaltak szerinti egyéb polgári jogi jogkövetkezmény alkalmazásának lehetőségét. Ezzel kifejezve, hogy a Tpvt. bármely tilalmát sértő magatartások jogkövetkezményeit a Tpvt. nem kívánja kizárólagosan levonni.
- [29] A jogszabályba ütköző utólagos kedvezményt az alperes az adott esetben egyoldalúan kötötte ki a per tárgyát képező szerződésekben,

erre utal az alperes perbeli nyilatkozata, hogy anélkül a szerződést nem kötötte volna meg. Ezt az alperesi gyakorlatot támasztották alá a perben meghallgatott tanúk is (alperesi alkalmazottak, illetve volt alkalmazottak), akik ugyan csak általánosságban tudtak nyilatkozni, de elmondták, hogy amennyiben a bónuszrendszerben, illetőleg az azáltal kialakított végső nettó árban a felek nem tudtak megállapodni, a szerződés nem jött létre. A Kúria álláspontja szerint nincs jelentősége e körben annak az alperesi hivatkozásnak, hogy a felperes a szerződések más tételeit esetenként kifogásolta, de a bónuszok tekintetében az adott szerződések módosítását nem igényelte. Ebből - szemben az alperesi állásponttal - nem lehet a kölcsönös gazdasági érdekek alapján létrejött konszenzusra következtetni, mivel az alperes által általánosságban alkalmazott bónuszrendszerre tekintettel a felperes legfeljebb annak mértékét vitathatta volna. A jogszabályba ütközést viszont nem a bónusz mértéke, hanem az valósította meg, hogy a TAB-ot (és az azzal egy tekintet alá eső fix és teljesítményarányos bónuszt) az alperes egyoldalúan, elfogadható indok és a beszállítónak nyújtott előny nélkül írta elő, ahogyan azt a GVH és a közigazgatási perben eljáró bíróságok megállapították.

- [30] A felperes a szerződések részleges érvénytelenségét állította azzal, hogy annak általános jogkövetkezménye szerint az érvénytelen rendelkezésre jogot alapítani nem lehet, az annak alapján a felperes által az alperesnek kifizetett összegek részére visszajárnak.
- [31] Az alperes ezzel szemben arra hivatkozott, hogy a részleges érvénytelenség szabálya abban az esetben sem alkalmazható, ha az érvénytelenség oka fenn is állna. Egyrészt azért, mert a felperes nem terjesztett elő arra nézve határozott kereseti kérelmet, hogy az érvénytelenség mely jogkövetkezményének alkalmazását kéri, másrészt azért, mert a részleges érvénytelenség nem vonatkozhat a főszolgáltatásra és az ellenszolgáltatásra, márpedig a bónusz az áru pénzbeli ellenszolgáltatásának része, harmadrészt azért, mert a felek a szerződéseket a bónusz kikötés nélkül nyilvánvalóan nem kötötték volna meg.
- [32] A felperes - szemben az alperes álláspontjával - a részleges érvénytelenség jogkövetkezményének levonására irányuló keresetét érdemi elbírálásra alkalmas módon terjesztette elő. Amint azt a Legfelsőbb Bíróság az érvénytelenség jogkövetkezményeiről szóló 1/2010. (VI. 28.) PK véleményének 2. pontjában, és az ahhoz fűzött indokolásban is kifejtette, a semmisség általános jogkövetkezménye, hogy az ilyen szerződésre nem lehet jogot alapítani, ahhoz nem fűződhetnek a felek által célzott joghatások. Az érvénytelen szerződésre alapított igény elutasítandó, amely jogkövetkezményt a semmisség megállapítása esetén a bíróságnak hivatalból alkalmaznia kell. A semmisség rPtk. 237. §-ában meghatározott további jogkövetkezményei, az eredeti állapot helyreállítása, a szerződés érvényessé, illetve hatályossá nyilvánítása alkalmazásának csakis a fél erre irányuló kérelme alapján van helye. A részleges

érvénytelenségre nézve azonban az rPtk. 239. § (1) bekezdése speciális rendelkezést tartalmaz. Aszerint a szerződés részbeni érvénytelensége esetén az egész szerződés csak akkor dől meg, ha a felek azt az érvénytelen rész nélkül nem kötötték volna meg. Jogszabály ettől eltérően rendelkezhet. A részleges érvénytelenséghez tehát a jogszabály azt a sajátos jogkövetkezményt fűzi, hogy az érvénytelen rendelkezés kimarad a szerződésből anélkül, hogy az érvénytelenség további jogkövetkezményei alkalmazására sor kerülhetne. Ebből következően részleges érvénytelenség esetén az érvénytelenségi ok kiküszöbölésére, az érvénytelen rendelkezés érvényessé, hatályossá nyilvánítására erre irányuló kérelem esetén sincs lehetőség. Ugyanakkor az érvénytelen szerződéses rendelkezés alapján teljesített kifizetések visszajárnak.

- [33] A Kúria hangsúlyozza, a perbeli bónuszok alapján a felperes által megfizetett összeg nem tekinthető a főszolgáltatás és ellenszolgáltatás részének. Ezt egyértelműen megállapította a közigazgatási perben a felülvizsgálati eljárásban hozott kúriai ítélet. Az abban írtak szerint a jelen per alperesének azon érvelése, hogy a TAB kedvezmények az ár részét képezik, téves álláspont. Az az ármeghatározási mechanizmus része, egy kedvezményrendszer. Éppen azért nem az ár része, mert jelen per alperese döntött úgy, hogy utólagos kedvezményrendszert alkalmaz. Ugyanakkor a konkrét ármeghatározásban szerepe van. E megállapításokat a Kúria jelen perben is irányadónak tekintette.
- [34] A Kúria álláspontja szerint az adott ügyben nem akadályozza a részleges érvénytelenség megállapítását az alperes azon hivatkozása sem, hogy az érvénytelen rész nélkül a felek a szerződést nem kötötték volna meg. A felperes a felülvizsgálati kérelmében – többek között – hivatkozott a jogerős ítélet rPtk. 4. és 5. §-aiba ütközésére is. Ezen rendelkezések a jóhiszemű és tisztességes eljárás, a kölcsönös együttműködés, a joggal való visszaélés tilalmának elvét, valamint azt az alapelvi szintű szabályt rögzítik, hogyha a törvény szigorúbb követelményt nem támaszt, a polgári jogi viszonyokban úgy kell eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható; saját felróható magatartására előnyök szerzése végett senki sem hivatkozhat. Az alperes azon perbeli érvelése, miszerint a részleges érvénytelenség megállapítására irányuló kereset elutasítását az alapozza meg, hogy az alperes a jogszabályba ütköző kikötés nélkül a perbeli szerződéseket nem kötötte volna meg, a fenti rendelkezésekbe ütközik. Jogszerűen nem vezethet ugyanis a kereset elutasításához, hogy a jelentős piaci erejével visszaélő alperes a jogszabályba ütköző feltételt a szerződő partnerére kényszeríti, amely nélkül vele a gazdasági kapcsolatot megtagadja, majd ugyanezen magatartásra hivatkozással kíván mentesülni a jogszabálysértés jogkövetkezményei levonása alól.
- [35] A felülvizsgálati kérelem eredményeként az elsődleges jogcímen eredményre vezető keresetre tekintettel a Kúria nem vizsgálta a

felülvizsgálati kérelem nyilvánvalóan jóerkölsbe ütközésre alapított további hivatkozásait.

- [36] A Kúria a fenti indokok alapján a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta az rPp. 275. § (4) bekezdése alkalmazásával, és a peres felek által 2007. évre kötött szállítási szerződés fix és teljesítményarányos bónuszra, a 2008-2009. évekre kötött szállítási szerződések TAB-ra vonatkozó rendelkezése érvénytelenségére tekintettel az rPtk. 239. §-a alapján kötelezte az alperest az összegszerűségében nem vitatott tőke és annak rPtk. 301/A. §-a szerinti, középarányos időtől számított késedelmi kamata megfizetésre.

Záró rész

- [37] A felülvizsgálati kérelem eredményre vezetett, erre tekintettel a felperes pernyertesnek minősül. A Kúria az rPp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperest a felperes mindhárom fokú eljárásban felmerült, ügyvédi munkadíjból álló perköltsége megfizetésére. A felperes az elsőfokú eljárásban ügyvédi megbízási szerződést csatolt, azonban az abban kikötött munkadíjat a Kúria - az ügy bonyolultságát is figyelembe véve - a pertárgy értékéhez mérten eltúlzottnak találta, és azt a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (2) bekezdése alapján mérsékelte. Ezért az ügyvédi munkadíj mértékét - arra is tekintettel, hogy a per későbbi szakaszára vonatkozóan a felperes megállapodás szerinti munkadíjra nem hivatkozott - az IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdései alapján, a 4/A. § szerint áfával növelt összegben határozta meg az eljárás valamennyi szakaszára.
- [38] A felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt kereseti, fellebbezési és felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésre az alperes a bírósági eljárásban a költségmentesség alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján köteles.
- [39] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson bírálta el.

Budapest, 2018. február 27.

Dr. Vezekényi Ursula sk. a tanács elnöke, Dr. Tibold Ágnes sk. előadó bíró, Dr. Osztovits András sk. bíró, Dr. Wellmann György sk. bíró, Dr. Kocsis Ottilia sk. bíró

A kiadmány hitelélül:

/Seres Józsefné/
tisztviselő